

Pašreiz kultūras pasākumi un amatiermākslas kolektīvu darbība Covid-19 dēļ atļauta *zaļajā režīmā*, ievērojot vairākus nosacījumus. Kopš pandēmijas sākuma arī kultūras jomā nācies ievērot dažādus ierobežojumus, reizēm – strauji mainīgus un pat pretrunīgus. Vairums mūsdienu amatierkolektīvu turpina strādāt, meklējot veidus, kā pielāgoties pandēmijai un strikti ievērojot epidemioloģiskās drošības pasākumus. Tuvojoties Dziesmu un Deju svētkiem 2023. gadā, virsdiriģenti pauž bažas par to pilnvērtīgu sagatavošanu. Kā noritējis amatierkolektīvu darbs pēdējo divu gadu laikā un kādi ir lielākie izaicinājumi kultūras pasākumu rīkotājiem, – šajā laikraksta pielikumā.

Radošam cilvēkam krīze ir labs treniņš

Režisors, dramaturgs, ilggadējs daudzu Rīgas kultūras pasākumu organizators **Kārlis ANITENS**, vērtējot pandēmijas ietekmi uz kultūras norisēm, iezīmē vairākas galvenās problēmas. Viņaprāt, kultūras namiem un citiem pasākumu rīkotājiem lielākais izaicinājums pēdējo pāris gadu laikā ir grūtības kaut ko saplānot. Zināms, ka pasākumu organizēšanas jomā gandrīz vienmēr jāraugās ilgi uz priekšu, laikus jāplāno arī budžets. Problēmas rada nemītīga norišu pārceļšana, un arī pašreiz īsti nav iespējams paredzēt, kāda būs situācija pēc mēneša.

Kā vēl vienu problēmu K. Anitens izceļ amatierkolektīvu ierobežoto darbību. Daudzviet situācija varētu būt tik grūta, ka vairākus kolektīvus pat varam pazaudēt. Vēl režisors uzskata, ka šajā laikā daudz kas atkarīgs no kultūras nama vai kolektīva vadītāja vai cita par kultūras norisēm atbildīgā cilvēka. – *Pandēmija radošiem ļaudīm ir likusi uz jebkāda veida pasākumu rīkošanu paskatīties citādāk, radīt jaunās formas. Krīze dod arī ieguvumus, jo neļauj ieslīgt rutīnā. Man kā režisoram tas ir pat interesanti, jo varu meklēt pilnīgi jaunus risinājumus,* – atklāj K. Anitens. Savukārt, ja radošas inovācijas atrast neizdodas, šis laiks ir ļoti grūts. – *Kopumā vērtējot, kultūras aina Latvijā iezīmējas atšķirīgi – daudz kur pielāgojas ļoti labi, bet dažviet viss ir apstājies,* – viņš secina.

K. Anitens vada arī Jelgavas novada Līvbežes amatierteātri un atklāj, ka mēģinājumi nav pārtrūkuši ne mirkli. Viņš uzskata, ka jebkuram amatierkolektīvam jādarbojas nepārtraukti, dīkstāve nedrīkst būt. Laikā, kad nevarēja tikties nemaz, ar katru aktieri strādājis individuāli Zoom, iestudējot atsevišķas daļas, kas, vēlāk tiekoties, saliktas kopā vienā izrādē. Savukārt cita izrāde veidota tā, lai to var spēlēt dažādos sastāvos un katrs var nospēlēt visas lomas.

Režisors uzskata, ka divi gadi krīzē ir pietiekami ilgs laiks, lai pamatīgi mainītos cilvēku paradumi, kam jāpielāgo arī pasākumi. – *Ja man šodien teiktu, ka visi ierobežojumi tiek atcelti un piedāvāu doties uz milzīgu festivālu, diez vai es to gribētu. Tagad cilvēkiem vairāk patik intimāki pasākumi, kas rada emocionālu pārdzīvojumu. Tas liek veidot saturiski daudz vērtīgākus un pārdomātākus kultūras produktus. Tāpat arī amatierkolektīvu vadītājiem jāmeklē jaunas formas, un daudzi to arī dara,* – pauž K. Anitens.

Pandēmijas laikā dažādas kultūras norises tiek pārceltas uz digitālo vidi un Kultūras ministrija pat ievieša jēdzienu *ēkultūra*, rosinot izmantot neskaitāmas iespējas skatī-

Laikā, kad radošs cilvēks puslīdz droši pie skatītājiem var doties tikai vienatnē, režisors un aktieris **Kārlis Anitens** radījis autobiogrāfisku monoizrādi *Liftā un ratīšos*, kas veidota kā pandēmijas simbols. Tās pirmizrāde notika vakar kultūras plīf *Ziemeļblāzma* un būs skatāma arī citviet Latvijā

ties un klausīties kultūru attālināti. K. Anitens piekrt, ka šajā laikā daudzi ir uzspodrinājuši e-prasmes, kas noderēs arī turpmāk. Tāpat radīti dažādi interesanti risinājumi, teiksim, digitālas pastaigas, interaktīvas kartes utt., tomēr viņš uzskata: – *Ir mākslas un kultūras formas, kas jau radītas baudīšanai attālināti, piemēram, grāmata. Savukārt tās, kurās gūstam emocijas no klātbūtnes, nekas cits neizstāš. Lai cik labi teātra izrāde vai koncerts būtu nofilmēts, tas nekad nedos tās pašas sajūtas, kādas klātienē. Teikt, ka tas aizstāj “dzīvo” kultūru, ir sevis mānīšana. Bagātīgais “ēkultūras” piedāvājums ir lielisks izziņošs resurs, bet nesniedz emocijas.*

Runājot par valdības noteikumiem, K. Anitens, bilst, ka šādas apstākļos pasaule nekad nav piedzīvojusi, un ir saprotami, ka nevienš nezina, kā rīkoties pareizi. Viņš neapšaubā ierobežojumus, tomēr noteikumiem būtu jābūt pēc iespējas vienkāršākiem, nevis pretrunas raisošiem. – *Paldies mediķiem, kuri veic milzīgu darbu, bet ko valdība ir darījusi, lai atvieglotu viņu darbu? Kas paveikts, lai citas nozares neapstātos pārslodze slimnīcu dēļ? –* jautā režisors un vienlaikus uzsver pandēmijas jeb sociālās krīzes lielāko plusu – pat ja pēc laika viss atgriezies iepriekšējā kārtībā, iegūta pieredze būs iemācījusi, kā pastāvēt grūtībās.

Skultes kori kovids būtiski nav ietekmējis

Dirigents **Ārijs ĀDAMSONS** preecājas, ka viņa vadītais jauktais koris *Skulte* un vo-kālais ansamblis *Adiāminde* ir no kolektīviem, ko Covid-19 pandēmija kopumā nav ietekmējusi negatīvi, ja neskaita retākas uzstāšanās un ierobežotus mēģinājumus mājse-des laikā. Protams, krīze ieviesusi pārmaiņas arī skultiešu ikdienā, bet viņi pratuši pielāgo-ties. Lielākās neērtības radījusi nemītīgā val-dības noteikumu maiņa, koncertu atcelšana un pārceļšana. Tiesa, pērnvasar viņš bažījies, vai kora darbs varēs turpināties pilnvērtīgi, taču visas neskaidrības izdevies atrisināt. Arī dziedātāji ir apņēmības pilni iesākt turpi-nāt. – *Vakcinācijas ziņā esam priekšzīmīgi! Pats jau laikus mudināju vakcinēties un esmu pateicīgs koristiem, ka nevienš to neap-šaubā,* – ir gandarīts vadītājs.

Kora sastāvs nav liels, Skultes kultūras integrācijas centra zālē ir plaša, tālab pašreiz klātienes mēģinājumos kopā var sanākt visi (noteikumi ļauj vienlaikus satikties 20 viena amatierkolektīva dalībniekiem). Ā. Ādam-sons vada arī Ādažu jaukto kori *Saknes* un jaukto kori *Sēja*, kur darbu organizēt ir sarež-ģītāk – kori ir skaitliski lielāki, tāpēc jādala grupās. – *Jo lielāks kolektīvs, jo diriģentam grūtāk. Daudzi Rīgas kori varētu mūs ap-skaust, jo tur liels mēģinājumu telpas nav tik pieejamas un visi vienlaikus satikties ne-var,* – pauž diriģents. *Lokdauna* laikā koristi apguvuši Zoom lietošanu, taču Ā. Ādamsons vērtē, ka šī platforma ir lietderīga drīzāk in-dividuālam darbam nevis visam korim.

Skultes korim pēdējā uzstāšanās bija pērn Ziemassvētku laikā. – *Biju patīkami pār-steigts par kuplo apmeklējumu, lai arī tās bija pašu koristu ģimenes, bijušie dalībnieki un vēl daži. Vēlme apmeklēt koncertus nav zudusi!* – apļiecina Ā. Ādamsons.

Diriģents, plānojot turpmāko darbu, tālāk par vienu koncertu neraugās. Vasarā kolek-

Vienā no retajiem pēdējā laika koncertiem – XV Koru saietā brāļu Jurjānu dzimtajās mājās *Meņģeli* Madonas novadā 2021. gada septembrī

tīvs cer doties uz koku festivālu Kaunā. Ir jūtams, ka koristiem pietrūkst braucienu ārpus Latvijas. Tāpat viņi gaida, kad atkal

varēs ciemoties pie citiem Latvijas korim. Diriģents spriež, ka tagad labu motivāci-ju turpināt dziedāt dod gaidāmie Dziesmu

svētki. – *Ceru, ka dziedātājiem ir tāpat kā man – katrs mēģinājums un cilvēku smaids uzmundrina un pozitīvi uzlādē!*

Pašdarbnieki ir elastīgi, bet bez satikšanās iztikt grūti

dzi dalās. P. Dzērve. Piemēram, lielle logi pie kultūras nama terases izrādījās ideāli piemēroti izstāžu veidošanai – gluži kā izstāžu zāle, tikai ārā. Savukārt pērnvasar veiksmīgi izdevās izmantot Jahtu ostas laukumu, orga-nizējot *Saulrieta steki* jeb aicinot iedzīvotā-ju bez maksas baudīt muzikālus priekšnesu-mus, vienlaikus nepulcējoties. Norise guvusi tik pozitīvas atsauksmes, ka to, ja vien būs iespējams, iecerēts rīkot arī šogad. – *Atšķirībā no pandēmijas sākuma pērn-ruden, sākoties kārtējai sezonai, jau bija*

skaidrs, ka diemžēl krīze tik ātri nebeigsies, turklāt kovids nopietni skar arī mūs. Sapro-toot, ka jāievēro piesardzība, valdības notei-kumus ievērojam strikti – gan organizējot amatiermākslas kolektīvu darbu, gan pa-sākumus, – par darbu pēdējā pusgada laikā stāsta direktore.

Runājot par pašdarbnieku atšķirīgo ik-dienu, P. Dzērve ir gandarīta, ka visos – Sa-lacgrīvas, Ainažu un Liepupes – kolektīvos iesaistījušies cilvēki, kuri ar entuziasmu grib turpināt darboties, neraugoties uz iero-bežojumiem. Nav bijis satraukuma, ka kaut kas varētu apstāties pavisam. Salacgrīviešu mēģinājumi, kad vien iespējams, notika ārā, terasē, daļa satikās Zvejnieku parkā. Pro-tams, neiztika arī bez Zoom, tiesa, senioriem to apgūt ir grūtāk, bet viņi vairāk izmanto-ja aplikāciju *WhatsApp*. Savukārt sociālās tīkls *Facebook* bija noderīgs, lai parādītu, piemēram, video ierakstus no senākām kon-certu reizēm. Prieks, ka liela daļa varēja uzstāties vasarā, kaut šaurā lokā. – *Lai nu kurš, bet pašdarbnieki ir elastīgi un gatavi pielāgoties! Tomēr ir skaidrs, ka klātienes darbu nekas nevar aizstāt. Satikšanās, to-starp draudzēšanās ar citiem kolektīviem un uzstāšanās ir daļa no amatiermākslas kolektīvu būtības,* – uzskata sarunbiedre.

Pašreiz gan var teikt, ka visi kolektīvi strādā klātienē. Rudens sākumā pret Covid-19 ne-

svētki. – *Ceru, ka dziedātājiem ir tāpat kā man – katrs mēģinājums un cilvēku smaids uzmundrina un pozitīvi uzlādē!*

vakcinēto vēl bijis diezgan daudz, bet tagad vakcinēti teju visi. Esot arī *protestētāji*, bet tādu ir maz. Arī saziņa ar kolektīvu vadītā-jiem notiek nepārtraukti. – *Rudenī atsākot darbu, mans vēlējums šoreiz bija nevis tiek-ties uz izcilēm rezultātiem, bet atcerēties, kāpēc dalībnieki sāka deļot, dziedāt, muzicēt un tā tālāk. Vadītājiem vēlēju gādāt, lai paš-darbnieki neaizmirst ceļu uz kultūras centru. Ir pierādījies – brīva vieta nepaliek! Tiklīdz pārtrūkst mēģinājumi, tukšums ātri vien aiz-pildās ar ko citu...* – pauž P. Dzērve.

Līdzīgi arī ar koncertiem un citiem pasā-kumiem. Salacgrīvas kultūras centrā ir plašas telpas, tāpēc, tiklīdz bija ļauts strādāt *zaļajā režīmā*, koncerti piedāvāti gandrīz katru ne-dēļas nogali. Tomēr sākumā bija vērojams, ka cilvēki ir, tā teikt, *iesēdējušies* mājās un pasākumus apmeklē nelabprāt. Tagad intere-se atkal lēnām pieaug. Direktore piekrt, ka cilvēki šajā laikā, iespējams, vairāk izvērtē, kurp doties.

Runājot par šī gada iecerēm, uzsvars plā-nots tieši uz amatiermākslas kolektīviem. – *Ārkārtīgi žēl, ka pandēmija nav saudzējusi tik daudz ģimeņu. Domāju, ikviens labprāt atgrieztos laikos, kad kultūras centrā vien-mēr valda rošība, nav jāsatraucas par vese-lību un jāievēro neskaitāmi noteikumi. To-mēr negribu žēloties un iestīgt negatīvisma. Darīt citādāk un pielāgoties ir iespējams!*

Klātienes mēģinājumus Zoom nevar aizstāt

– *Pandēmijas laikā visgrūtākais ir nesatīšanās – gan vadītājiem ar savu kolektīvu, gan tā dalībniekiem citam ar citu. Cilvēki ir izslāpuši pēc kultūras un pozitīvām emoci-jām,* – uzskata horeogrāfe, Deju svētku virsvadītāja, Limbažu deju aprinķa kolektīvu virsvadītāja un vairāku kolektīvu (Zemessardzes deju ansamblis *Bramaņi*, Ādažu vi-dusskolas bērnu deju kolektīvs *Rū-ta* un VEF kultūras pils deju kopa *Dižbramaņi*) vadītāja **Taiga LUD-BORŽA**. Viņas deļotājiem dažas reizes vasarā izdevās uzstāties, un tie bija svētki gan deļotājiem, gan skatītājiem. Horeogrāfe uzsver, ka šajā pandēmijas laikā kultūrcilvē-kiem klājas grūti, jo daudziem nav iespējas parādīt paveikto, pietrūkst kopā būšanas un kultūras pasāku-mu. – *Daudzi kolektīvi vēl joprojām nav baudījuši uzstāšanās prieku. Kultūras norišu organizētāji ir pie-sardzīgi ar pasākumu rīkošanu, jo tā ir milzīga atbildība,* – novērojusi sarunbiedre.

Līdzīgi citiem kolektīvu vadītā-jiem arī T. Ludborža piekrt, ka inter-neta platforma Zoom var būt palīgs pandēmijas laikā, bet noteikti nevar aizstāt klātienes mēģinājumus. Ja attālinātais darbs daudziem bija ie-guvums, tad amatiermākslas jomā ir citādi. Šādi nodrošināt pilnvērtīgu fi-zisko slodzi nav iespējams, tā ir vien attālināta pavigrošana un citu ieraudzīšana ekrānā. Vēl grūtāk, ja ir problēmas ar interneta pieslēgu-mu. Piemēram, senioriem tas neder. – *Viņiem vajag personīgu pieeju un sarunas klātienē. Tāpēc vairāki senioru kolektīvi mājse-des lai-kā darbību pārtrauca. Savukārt, strādājot ar bērniem, novērots, ka daudziem ekrāns kļuvis teju par draugu. Viņiem problēmas rada nevis tehnoloģijas, bet pārslodze – visu dienu pie-datora mācības, pēc tam arī interešu nodarbī-bas. Veiksmīgāka saziņas metode izrādījās ci-ta – sagatavot video uzdevumus, lūgt paveik-to uzfilmēt un atstāt *WhatsApp*. Komentārus par padarīto vadītāja ierunā balss ziņās, kas labi darbojas kā uzmundrinājums. – Attālināti var iedot zināšanas, bet ne prasmes!* – piebilst T. Ludborža.

Vadītāja, cik vien iespējams, mēģinājumus organizēja ārā. – *Tā gan nav piemērotākā vieta nodarbībām, tomēr deļotāji varēja pa-skatīties viens otram acīs. Daudziem šķiet, ka jēdziens “satikšanās prieks” tiek lietots for-māli, taču tas tiešām ir pa īstam! Pēc tādas atkalredzēšanās lielākā daļa pārrodas mājās piepildīti un laimīgi,* – apļiecina horeogrāfe. Tiesa, bērnu kolektīvos novērots, ka, satieko-ties pēc ilgstošas mājse-des, viņi kādu laiku skatās uz pedagogu un nepievērš uzmanību deļu biedriem – gluži kā Zoom lodziņā. – *Viņi ir pārlieku kārtīgi un priekšzīmīgi, bet tik ļoti pietrūkst bērniem raksturīgo sirsniņo palaid-nību un smieklu! Mazie pamazām atraisās ti-kaļ pēc ilgāka klātienes darba.*

Pašreiz, kad, ievērojot noteikumus, ko-

lektīvi var tikties klātienē, bieži izrādās, ka darbs tomēr ir pamatīgi traucēts, jo ik pa lai-kam kāds nevar piedalīties. Šādos apstākļos teju neiespējami sagatavoties koncertiem, pat nelieliem, jo nav pilna sastāva. Tādējādi katras jaunas deļas apgušana šķiet priecīgs sasniegums. Vēl horeogrāfe novērojusi, ka pašreiz vairāk nekā jebkad vadītāju viens no galvenajiem uzdevumiem ir komunicēt ar deļotājiem. Reizēm cilvēcīga saruna pal-dz uzlabot omu tam, kuram jau nolaidušās rokas un deļošana saņemties grūti. Diem-žēl jāatzīst, ka vairākiem krīzes dēļ nācies mainīt dzīves apstākļus, piemēram, darbu, dzīvesvietu, pat pārcēlies uz ārzemēm un tāpēc deļošana pamesta. Ir arī tādi, kuri ne-vēlas vakcinēties. Savukārt deļotājiem, kuri paši ir pedagogi, slodze darbā ir tik liela, ka vaļaspriekam vairs neatliek spēka. Vēl da-ži nogaida, nevēloties pakārtot savu dzīvi mēģinājumiem, jo nezina, vai ieguldītājam darbam vēlāk būs jēga. Sarunbiedre secina: – *Daļa cilvēku – ne tikai deļotāji – ir iemā-cīti “sēdēt” mājās. Esmu dzirdējusi dažus sakām, ka ir tik labi atnākt no darba un neko nedarīt... Vairs negribas piepūlēties. Aktīvā-kie, protams, sarosīsies un izies no mājās, bet kārtākos pierunāt būs grūti.*

Pie lielākajiem tuvākā laika notikumiem, protams, jāmin Vispārējie latviešu Dze-smu un Deju svētki. Repertuāra apgušana kolektīvos notiek jau krietnu laiku. Lai gan koncerti pagaidām netiek plānoti, rit gata-vošanās Limbažu aprinķa deļu skatēm.